

จริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษา ในสังกัดสำนักงานศึกษาธิการภาค 4

The Ethics of Secondary School Administrators in the 21st Century under the Regional Education Office 4

วรรณพัชร ชื่อดรง *

นิษฐวดี จิรโรจน์ภิญโญ **

บทคัดย่อ

การวิจัยมีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาองค์ประกอบของจริยธรรมผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 และ 2) เพื่อเป็นแนวทางการปฏิบัติตนด้านจริยธรรมผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 วิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสม ประชากรในการวิจัยเชิงปริมาณ คือ ผู้อำนวยการและหัวหน้างานหรือหัวหน้ากลุ่มสาระ การเรียนรู้หรือครูโรงเรียนมัธยมศึกษาในสังกัดสำนักงานศึกษาธิการภาค 4 ในโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานศึกษาธิการภาค 4 จำนวน 116 โรงเรียน กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้อำนวยการและหัวหน้างานหรือหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้หรือครูในโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานศึกษาธิการภาค 4 จำนวน 92 โรงเรียน รวมทั้งสิ้น 184 คน เครื่องมือที่ใช้ได้แก่ แบบสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้างและแบบสอบถามความคิดเห็น สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่ามัชฌิมเลขคณิต ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิเคราะห์องค์ประกอบ การวิเคราะห์เนื้อหา และการประชุมกลุ่มของผู้ทรงคุณวุฒิจากโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานศึกษาธิการภาค 4 ซึ่งมีคุณวุฒิระดับคุรุภัณฑ์ สาขาการบริหารการศึกษา จำนวน 9 คน

ผลการวิจัย พบว่า

1. องค์ประกอบจริยธรรมผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ประกอบด้วย 9 ด้าน ได้แก่ ด้านการมีส่วนร่วม ด้านภาวะผู้นำ ด้านความเป็นประชาธิปไตย ด้านกัลยาณมิตร ด้านหลักธรรมาภิบาล ด้านความมีเหตุผล ด้านการสร้างเสริมกำลังใจ ด้านความซื่อสัตย์ และด้านการเป็นแบบอย่างที่ดีของผู้นำ

* หลักสูตรปรัชญาดุษฎี สาขาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยเวสเทิร์น

** ประจำหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยเวสเทิร์น

2. แนวทางในการปฏิบัติด้านจริยธรรมผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 มี 4 แนวทางได้แก่ ด้านการพัฒนาตนเองให้เป็นผู้บริหารมืออาชีพ ด้านการสนับสนุนด้านนโยบาย ด้านการสนับสนุนอบรม ด้านจริยธรรม และด้านการเป็นแบบอย่างที่ดีของผู้ผู้นำ

คำสำคัญ: จริยธรรม, ผู้บริหารสถานศึกษา

ABSTRACT

The purposes of this research were 1) to determine the components of the ethics; 2) to find the guidelines for ethical behavior for secondary school administrators in the 21st century. The population of the quantitative research was 116 secondary school administrators and teachers under the regional education office 4. The sample of the research was 92 secondary school administrators and teachers under the regional education office 4, totally 184 persons. The research instruments were the unstructured interview and questionnaire regarding ethics for secondary school administrators in the 21st century. The statistics used for analyzing the data were frequency, percentage, arithmetic mean, standard deviation factor analysis and content analysis. To find guidelines for ethical behavior by 9 experts who graduated in Ph.D. and as the secondary school administrators under the regional education office 4.

The findings of the research were as following:

1. The components of the ethics for school administrators in the 21st century consisted of 9 components: participation, leadership feature, democratic, good friends, good governance, reason, motivation, honesty and exemplary leadership

2. The Guidelines for ethical behaviors for secondary school administrators in the 21st century was consisted of 4 components: professional administrator, policies support, ethical training and exemplary leadership.

Keywords: Ethics, Secondary School Administrators

1. บทนำ

ประเทศไทยให้ความสำคัญกับการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมในทุกระดับ ตั้งแต่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 (สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร. : 1) ประชาชนจำเป็นต้องปฏิรูปการศึกษาและเสริมสร้างความเข้มแข็งของระบบคุณธรรมและจริยธรรม ส่วนพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 มาตรา 23 กล่าวว่า การจัดการศึกษาทั้งในระบบและนอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยต้องเน้นความสำคัญทั้งความรู้และคุณธรรม แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 กำหนดไว้ในยุทธศาสตร์ที่ 1 ว่าประชากรอายุ 13 ปีขึ้นไปมีกิจกรรมการปฏิบัติตนที่สะท้อนการมีคุณธรรมจริยธรรมเพิ่มขึ้น นอกจากนี้มาตรฐานทางคุณธรรมและจริยธรรมของข้าราชการและลูกจ้างสำนักงานข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา (ก.ค.ศ) กำหนดถึงเรื่องการยึดมั่นในระบบคุณธรรม จึงเห็นได้ว่าผู้บริหาร ต้องร่วมรับผิดชอบในเรื่องคุณธรรม จริยธรรมและเป็นแบบอย่างที่ดีแก่คนในสังคม อาทิเช่น รุ่ง แก้วแดง (2546 : 25) กล่าวว่า ผู้บริหารโรงเรียนเป็นกลไกสำคัญและมีอิทธิพลสูงสุดต่อคุณภาพของผลลัพธ์ที่ได้จากระบบการศึกษา ประสิทธิภาพของการบริหารงานวิชาการและประสิทธิผลของสถานศึกษา จึงสามารถกล่าวได้ว่า ผู้บริหารเป็นคนที่อิทธิพลสูงสุดในระบบการศึกษาเพื่อนำพาสถานศึกษาให้ประสบความสำเร็จ เมื่อผู้บริหารเป็นตัวแทนคุณธรรมก็จะส่งผลต่อการพัฒนาโรงเรียน

โดยสรุปจึงกล่าวได้ว่า ผู้บริหารเป็นบุคคลที่มีความสำคัญในการจัดการศึกษา คุณธรรมจริยธรรมผู้บริหารสถานศึกษาเป็นคุณลักษณะของการจัดการศึกษาในยุคใหม่ในศตวรรษที่ 21 ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัย จึงต้องการศึกษาเกี่ยวกับจริยธรรมผู้บริหารสถานศึกษาในยุคใหม่ศตวรรษที่ 21 ในฐานะที่ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นบุคคลสำคัญในการจัดการศึกษา โดยเป็นผู้กำหนดนโยบาย วางแผน และดำเนินการ เป็นแบบอย่างแก่ผู้ใต้บังคับบัญชาที่ปฏิบัติงานร่วมกัน

2. วัตถุประสงค์การวิจัย

- 1) ศึกษาองค์ประกอบของจริยธรรมผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21
- 2) เพื่อเป็นแนวทางในการปฏิบัติตนด้านจริยธรรมผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21

3. การดำเนินการวิจัย

การดำเนินการวิจัย ผู้วิจัยแบ่งเป็น 5 ขั้นตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 การกำหนดตัวแปรที่เกี่ยวข้องในการวิจัย วิเคราะห์เนื้อหาจาก กรอบแนวคิดในการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญโดยใช้แบบสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง ทบทวนวรรณกรรมทั้งในและต่างประเทศ เพื่อให้ได้ตัวแปรสำหรับเป็นแนวทางการสร้างแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 ตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

ผู้วิจัยดำเนินการ โดยนำแบบสอบถามที่ผ่านการตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) และวิเคราะห์หาดัชนีความสอดคล้องตามข้อวัตถุประสงค์ (IOC) โดยมีเกณฑ์การคัดเลือกข้อคำถาม ที่มีค่า IOC ตั้งแต่ 0.5-1.00 ไว้ใช้ จากนั้นนำแบบสอบถามที่ผ่านผู้เชี่ยวชาญทั้ง 5 คน มาปรับปรุง ข้อคำถามจากข้อเสนอแนะจากนั้นนำไปทดลองใช้ (Try out) กับผู้บริหารสถานศึกษาและหัวหน้าฝ่ายหรือหัวหน้ากลุ่มสาระฯ ในโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานศึกษาธิการภาค 4 ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 คน นำผลที่ได้มาหาความเชื่อมั่น (Reliability) แบบสอบถามทั้งฉบับโดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) ได้ 0.98 นำแบบสอบถามฉบับจริงที่ได้ไปใช้กับกลุ่มตัวอย่าง

ตอนที่ 3 การเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสม (Mix Method) การดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามขั้นตอนดังนี้

ขั้นที่ 1 การเก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ ประชากร คือ ผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับจริยธรรมผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 21 คน โดยการเลือกแบบเจาะจง

ขั้นที่ 2 การเก็บข้อมูลจากแบบสอบถามความคิดเห็น ประชากร คือ ผู้อำนวยการและหัวหน้าฝ่ายหรือหัวหน้ากลุ่มสาระฯ หรือครูในโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานศึกษาธิการภาค 4 จำนวน 116 โรงเรียน กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้อำนวยการและหัวหน้าฝ่ายหรือหัวหน้ากลุ่มสาระฯ หรือครูในโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานศึกษาธิการภาค 4 จำนวน 92 โรงเรียน รวมทั้งสิ้นจำนวน 184 คน

ตอนที่ 4 การวิเคราะห์ข้อมูลจากผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อยืนยันจริยธรรมผู้บริหารสถานศึกษาที่เป็นผู้อำนวยการในโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานศึกษาธิการภาค 4 ซึ่งจบการศึกษาปริญญาตรี สาขาวิชาการบริหารการศึกษา จำนวน 9 คน

ตอนที่ 5 การหาแนวทางการปฏิบัติตนด้านจริยธรรมผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่

1. แบบสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง เพื่อให้ได้กรอบแนวคิดของจริยธรรมผู้บริหารสถานศึกษาใช้เก็บข้อมูลจากผู้เชี่ยวชาญ เพื่อสรุปเป็นตัวแปรแล้วนำมาสร้างแบบสอบถามความคิดเห็น

2. แบบสอบถามความคิดเห็น พัฒนามาจากการทบทวนวรรณกรรมและการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญโดยใช้การสังเคราะห์เนื้อหา เพื่อให้ได้กรอบแนวคิดของจริยธรรมผู้บริหารสถานศึกษาใช้ในแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประเมินค่า 5 ระดับ จำนวน 100 ข้อ

4.สรุปผลการวิจัย

การวิจัยเรื่องจริยธรรมผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษาในสังกัดสำนักงานศึกษาธิการภาค 4 นี้ ได้ข้อค้นพบดังนี้

1. องค์ประกอบจริยธรรมผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ประกอบด้วย 9 ด้าน ได้แก่ ด้านการมีส่วนร่วม ด้านภาวะผู้นำ ด้านความเป็นประชาธิปไตย ด้านกัลยาณมิตร ด้านหลักธรรมาภิบาล ด้านความมีเหตุผล ด้านการสร้างเสริมกำลังใจ ด้านความซื่อสัตย์ และด้านการเป็นแบบอย่างที่ดีของผู้นำ

2. แนวทางในการปฏิบัติด้านจริยธรรมผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 มี 4 แนวทาง ได้แก่ ด้านการพัฒนาตนเองให้เป็นผู้บริหารมืออาชีพ ด้านการสนับสนุนด้านนโยบาย ด้านการสนับสนุนอบรมด้านจริยธรรม ด้านการเป็นแบบอย่างที่ดีของผู้นำ

5.การอภิปรายผล

ข้อค้นพบจากการวิจัย สามารถนำมาอภิปรายผลโดยแยกเป็น 2 ประเด็น คือ องค์ประกอบจริยธรรมผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 และแนวทางการปฏิบัติตนด้านจริยธรรมผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21

1. องค์ประกอบจริยธรรมผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 มี 9 ด้านสอดคล้องกับ ประคอง รัศมีแก้ว (2551: ง) พบว่าองค์ประกอบคุณลักษณะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาที่มีคุณภาพ ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ คือ 1) ความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหาร 2) การครองตนของผู้บริหาร 3) ความสามารถในการปฏิบัติงานของผู้บริหาร 4) บุคลิกภาพของผู้บริหาร เช่นเดียวกับ สายู ธีระวนิชตระกูล (2553:1) จรรยาบรรณวิชาชีพที่กำหนดไว้อย่างเคร่งครัด ย่อมทำให้คนมีบาร์มีเป็นที่น่าเลื่อมใส ซึ่งเป็นแนวทางเดียวกับคณะกรรมการโครงการจริยธรรมไทย สรุปว่าองค์ประกอบจริยธรรมประกอบด้วย 3 องค์ประกอบ คือ 1. ด้านความรู้ ได้แก่ความเข้าใจ

เหตุผล ความถูกต้องดีงาม สามารถแยกความถูกผิดได้ด้วยความคิด 2. ด้านอารมณ์ความรู้สึก ได้แก่ ความพึงพอใจ ศรัทธา เลื่อมใส เกิดความนิยมยินดีที่จะรับจริยธรรมมาเป็นแนวปฏิบัติ และ 3. ด้านพฤติกรรมแสดงออก คือ พฤติกรรมการกระทำที่บุคคลตัดสินใจกระทำถูกหรือผิดในสถานการณ์แวดล้อมต่างกัน เมื่อพิจารณาารายด้าน พบว่า

1.1 ด้านการมีส่วนร่วม

ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีการนำการบริหารแบบมีส่วนร่วมมาใช้ เพราะการบริหารที่มีประสิทธิภาพ คือ การบริหารที่ได้ทั้งงานทั้งน้ำใจคนและผลผลิตสูง ซึ่งต้องเกิดจากองค์ประกอบที่หลากหลายกันไป ส่วนแบบใดจะมีประสิทธิภาพเท่าใดขึ้นอยู่กับลักษณะการปฏิบัติงานนั่นเอง สอดคล้องกับประจวบ หนูเลี้ยง เด่น ชะเนติยง และนวลพรรณ วรรณสุธี (2559: 233) ศึกษา รูปแบบของการจัดการศึกษาที่มีคุณภาพ พบว่า การจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วม มี 6 องค์ประกอบ คือ การร่วมคิด การร่วมวางแผน การร่วมดำเนินงาน การร่วมติดตาม และการร่วมในผลประโยชน์ ซึ่งก็คือการทำงานเป็นหมู่คณะจะส่งผลต่อการจัดการศึกษาด้วย ผู้บริหารสถานศึกษาจึงควรใช้การบริหารแบบมีส่วนร่วมและเลือกใช้ตามบริบทที่เหมาะสมกับตนเอง

1.2 ด้านภาวะผู้นำ

ผู้บริหารสถานศึกษาจำเป็นต้องมีภาวะผู้นำอย่างมากในการบริหารจัดการศึกษา องค์กรหลายแห่งพยายามพัฒนาภาวะผู้นำของผู้บริหารทุกระดับให้เกิดขึ้น เพราะผู้บริหารจะเป็นผู้ผลักดันความสำเร็จขององค์กร โดยเฉพาะอย่างยิ่งความมีภาวะผู้นำทางจริยธรรม สอดคล้องกับวิจัยของ ชูติมา รักษ์บางแหลม (2559: 168) กล่าวว่า ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรม เป็นหนทางสู่การขับเคลื่อนภาวะผู้นำในสถาบันการศึกษา ส่วนสุรเชษฐ์ โชวเกียรติ (2553:166) ก็กล่าวไว้ในแนวทางเดียวกันว่า คุณธรรมจริยธรรมเป็นเรื่องสำคัญต่อการเป็นผู้นำที่จะใช้ในการตัดสินใจ เพื่อการกำกับดูแลบุคลากรในองค์กร และสังคมได้อย่างมีประสิทธิภาพ หลักคุณธรรมจริยธรรมสำหรับผู้นำยุคใหม่ที่สามารถนำมาประยุกต์ใช้และเสริมสร้างความเป็นผู้นำให้แก่หัวหน้างาน รวมทั้งผู้บริหารนั้นมีหลายประการ เช่น คุณธรรมสำหรับตนเอง ได้แก่ ทศพิธราชธรรม 10 หิริโอตตัปปะ สัมปรีชธรรม 7 พรหมวิหาร 4 อิทธิบาท 4 สังคหวัตถุ 4 ผู้บริหารจึงต้องแสดงความเป็นผู้นำทั้งทางการบริหารและจริยธรรม เพื่อความสมบูรณ์แบบของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 และเป็นมืออาชีพที่แท้จริง

1.3 ด้านความเป็นประชาธิปไตย

ผู้บริหารมีความจำเป็นอย่างมากในการใช้ความเป็นประชาธิปไตยเพื่อการอยู่ร่วมกันของทุกฝ่ายในสถานศึกษา ความเป็นประชาธิปไตย คือ การใช้อำนาจอธิปไตยตามกฎหมายในการบริหารและจัดการประเทศ การปกครองมีหลายรูปแบบ และมีหลายระดับ ผู้บริหารมีอำนาจตาม

กฎหมาย แต่อำนาจตามกฎหมายไม่ได้เป็นเครื่องรับประกันว่าจะได้รับความร่วมมือจากผู้ใต้บังคับบัญชาด้วยความเต็มใจ หากงานใดผู้ใต้บังคับบัญชาทำด้วยความไม่เต็มใจก็ยากที่งานจะสำเร็จลงได้ ดังนั้นจึงเป็นความจำเป็นต้องใช้อำนาจตามความเป็นประชาธิปไตยอันเกิดจากความดีงามของตนเอง หรืออำนาจทางจิตวิทยาเป็นเครื่องมือจึงจะทำให้การทำงานราบรื่นเพราะความร่วมมืออย่างจริงใจจากผู้ใต้บังคับบัญชา ในขณะที่เดียวกันก็สร้างบรรยากาศให้ผู้ใต้บังคับบัญชามีความกระตือรือร้นที่จะทำงานให้กับโรงเรียน การที่จะทำเช่นนี้ได้ ผู้บริหารต้องใช้หลักธรรมหลายประการ เช่น การมีคุณธรรม จริยธรรม การสร้างน้ำใจ แรงจูงใจ สร้างมนุษยสัมพันธ์ และที่สำคัญคือการสร้างความน่าเชื่อถือและความเลื่อมใสศรัทธาให้เกิดขึ้นแก่ผู้ใต้บังคับบัญชา

1.4 ด้านกัลยาณมิตร

เป็นสิ่งที่ผู้บริหารสถานศึกษาทุกคนต้องมีต่อข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา และผู้ร่วมงานทุกคน กัลยาณมิตร มีความหมายว่า เพื่อนที่ดี เพื่อนที่งาม หรือเพื่อนที่รัก คู่กันเคยกันดี ผู้บริหารสถานศึกษาที่มีความเป็นกัลยาณมิตร มิได้หมายถึงเพื่อนที่ดีแบบความหมายทั่วไปแต่ต้องเป็นผู้พร้อมด้วยคุณธรรม มีความตั้งใจประพฤติ ปฏิบัติธรรม ทำหน้าที่ชาวพุทธที่ดี เพื่อยังประโยชน์ให้ถึงทั้งแก่ตนเองและผู้อื่น ฝึกสอนแนะนำ ชักนำไปในหนทางที่ดีงาม นักวิชาการบางท่านกล่าวว่า การเป็นกัลยาณมิตร มีความสำคัญที่สุด อาจเนื่องมาจาก คุณธรรมเรื่องกัลยาณมิตรเป็นคุณสมบัติของการเป็นผู้นำไม่ว่าจะเป็นระดับใด สถาบันใด เหมาะสมได้รับการพัฒนาส่งเสริมให้มีในตัวผู้บริหารสถานศึกษาทุกคน จึงส่งผลต่อความสำเร็จของงานได้ ดังที่มอดโมหี จิตวิริยธรรม (2552:9) ศึกษาเกี่ยวกับคุณธรรมที่ส่งเสริมคุณสมบัติความเป็นกัลยาณมิตรของผู้บริหารสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ ประกอบด้วย เทวธรรม 2 พรหมวิหาร 4 สังคหวัตถุ 4 พละ 5 อริยวัฑฒิ 5 การไม่มีอคติ 4 สปัปฺริสธรรม 7 ศิล สุตตะ ขันติ โสรัจจะ รวมถึงหลักการพูดและวิธีการสอนที่ดี โดยคุณธรรมแต่ละตัวส่งเสริมคุณสมบัติความเป็นกัลยาณมิตรได้ทุกข้อ และคุณธรรมที่กล่าวมาทั้งหมดจำเป็นต้องมาพร้อมกันจึงจะเกิดผลอย่างสมบูรณ์ ผู้บริหารสถานศึกษาจึงต้องยึดมั่นปฏิบัติอย่างสม่ำเสมอ

1.5 ด้านหลักธรรมาภิบาล

มีความจำเป็นมากสำหรับผู้บริหารสถานศึกษา เพราะในการบริหารจัดการศึกษา โดยยึดหลักธรรมาภิบาล (Good Governance) คือ การปกครอง การบริหาร การจัดการ การควบคุมดูแลกิจการ ต่าง ๆ ให้เป็นไปตามครรลอง ครองธรรม นอกจากนี้ยังหมายถึง การบริหารจัดการที่ดี หลักธรรมาภิบาล หมายถึง แนวทางในการจัดระเบียบเพื่อให้สังคมของประเทศทั้งภาครัฐ เอกชน ภาคธุรกิจ สามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างสงบสุข สอดคล้องกับงานวิจัยของนิษฐวิดี จิโรจน์ภิญโญ (2556:) ได้ศึกษาองค์ประกอบของพฤติกรรมการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารสตรี และเสนอแนวทางใน

การพัฒนาและส่งเสริมให้ผู้บริหารสตรีเกิดพฤติกรรมการบริหารสถานศึกษาที่พึงประสงค์ ควรนำการบริหารด้วยหลักธรรมาภิบาลมาใช้ นอกจากนี้ ริชาร์ด ดราฟท์ (Richard draft, 2001: 212-215) เพิ่มว่าผู้บริหารยุคใหม่ควรให้บริการและช่วยเหลือผู้ใต้บังคับบัญชามากกว่าการใช้อำนาจซึ่งผู้นำควรส่งเสริมและสนับสนุนให้มีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ และส่งเสริมให้คนในองค์กรเกิดภาวะผู้นำได้ ซึ่งเขาเสนอคุณธรรมสำหรับผู้นำไว้ 8 ประการ คือ 1) ส่งเสริมให้ผู้ใต้บังคับบัญชา มีส่วนร่วมในการนำเสนอ 2) ให้การยอมรับผู้ใต้บังคับบัญชา 3) กระจายอำนาจ 4) สร้างทีมที่มีประสิทธิภาพ 5) ไม่นำเรื่องส่วนตัวมาปะปนกับงาน 6) รับฟังความคิดเห็นข้อเสนอแนะของบุคคลอื่น 7) ประพฤติปฏิบัติตนให้เป็นที่น่าศรัทธาและ 8) เป็นผู้ให้การช่วยเหลือ ส่งเสริม และสนับสนุนบุคลากรในทีมงานให้มีการก้าวหน้าและพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

1.6 ด้านความมีเหตุผล

ผู้บริหารสถานศึกษาต้องเป็นผู้มีเหตุผลอย่างมาก ความมีเหตุผลในที่นี้ทางพุทธศาสนา มีธรรมชื่อ สัมปยุตธรรม 7 เป็นหลักธรรมของคนดี 7 ประการ ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาต้องเป็นผู้มีเหตุผล เพื่อการปฏิบัติกิจหน้าที่และการดำเนินกิจการต่าง ๆ รู้ เข้าใจสิ่งต่าง ๆ ที่ตนต้องประพฤติตามเหตุผล รวมทั้งในเรื่องปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงก็มีเรื่องความมีเหตุผลเป็นประเด็นสำคัญ คือ การตั้งอยู่บนทางสายกลาง ความพอดี จริยธรรมเป็นพฤติกรรมของการมีคุณธรรมแสดงว่าปัจจัยที่ส่งผลต่อจริยธรรมก็คือการฝึกฝน คุณธรรมของแต่ละคน สอดคล้องกับวิจัยของณัฐตะวัน ลิมประสงค์ (2559: ง) กล่าวว่า หากแต่ละคนมีความรู้เรื่องจรรยาบรรณในวิชาชีพก็จะส่งผลให้เกิดความตระหนักในความรักอาชีพ และประพฤติดุปฏิบัติอย่างมีสติ ระมัดระวังในการกระทำต่าง ๆ อย่างเช่นปรากฏการกระทำผิดวินัยของข้าราชการพบว่าปัจจัยส่วนบุคคลในภาพรวมส่งผลด้วย

1.7 ด้านการสร้างเสริมกำลังใจ

การจูงใจของบุคลากรในองค์กรให้ทำงาน มีความกระตือรือร้นต่อการปฏิบัติงาน วิธีการจูงใจพื้นฐาน คือ การให้ความช่วยเหลือเกื้อกูลต่อผู้ใต้บังคับบัญชาทั้งด้านส่วนตัวและหน้าที่การงาน ได้แก่ การส่งเสริมด้านวิทยฐานะ โดยทั่วไปแล้วคนอาจไม่ได้ทำงานเต็มที่ตามความสามารถเท่าที่มีอยู่ อันเป็นผลจากแรงจูงใจการปฏิบัติงานจะมีแนวทางการปฏิบัติงานที่แน่นอน ระดับในการทำงานจะสม่ำเสมอและมีผล การปฏิบัติงานสูงกว่าบุคคลที่ไม่มีแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน จึงกล่าวได้ว่าแรงจูงใจในการทำงานเปรียบเสมือนพลังกระตุ้นพฤติกรรมให้แต่ละบุคคลใช้ความสามารถในการปฏิบัติงานไปในทิศทางที่จะนำไปสู่เป้าหมาย สอดคล้องกับงานวิจัยของมัทนา วัฒนอมศักดิ์ (2550:ง) พบว่า องค์ประกอบหลักในแรงจูงใจในการปฏิบัติงานครูคือ ผู้บังคับบัญชาและแนวทางการบริหารจัดการ

1.8 ด้านความซื่อสัตย์

เป็นสิ่งที่ผู้บริหารสถานศึกษาต้องประพฤติปฏิบัติอย่างเคร่งครัดเพราะความซื่อสัตย์หมายถึง ประพฤติตรงและจริงใจ ไม่คิดทรยศ ไม่คิดโกง ความซื่อสัตย์จึงเป็นเครื่องหมายแห่งความจริงใจ สงบสันติ ประกอบด้วยประโยชน์ อีกทั้งความซื่อสัตย์ก็เป็นอารมณ์ระดับกาย สูดยอดของคนดี ความเป็นผู้นำมิได้อยู่ที่ความสามารถแต่อยู่ที่การปฏิบัติหน้าที่ต่อคำพูดและการกระทำที่ตรงกัน ผู้นำที่ได้รับการยอมรับเชื่อถือศรัทธาและมีบารมี ย่อมอยู่ในการกระทำการแสดงออกทั้งต่อหน้าสาธารณชน สอดคล้องกับงานวิจัยของชวีกุล นิมนวล (2552:ง) ศึกษารูปแบบความสัมพันธ์เชิงโครงสร้างระหว่างคุณธรรมของผู้บริหารสถานศึกษากับความภักดีต่อองค์กรของผู้รับบริการ มีความสอดคล้องและกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยองค์ประกอบคุณธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อองค์การความภักดีของผู้รับบริการมีเรื่องความซื่อสัตย์เป็นสำคัญ และยังประกอบด้วยฉันทะความพอใจ ความรับผิดชอบ ความยุติธรรม การมุ่งผลสัมฤทธิ์ของงาน การมีวุฒิภาวะทางอารมณ์ ซื่อสัตย์สุจริต และการคำนึงถึงผลประโยชน์ส่วนรวมสูงสุด

1.9 ด้านการเป็นแบบอย่างที่ดีของผู้นำ

ผู้บริหารสถานศึกษาต้องให้ความสำคัญกับการเป็นแบบอย่างที่ดี เช่น การมีระเบียบวินัย ยึดหลักคุณธรรม ความรับผิดชอบ และอื่น ๆ เพื่อให้ผู้ใต้บังคับบัญชาเกิดความศรัทธา เลื่อมใสเชื่อฟัง เกิดความสำเร็จในภาพส่วนรวมของโรงเรียน สอดคล้องประทีป มากมิตร (2550:ง) เสนอแนวทางในการส่งเสริมจริยธรรมของผู้บริหารระดับหัวหน้าว่า มี 8 แนวทางใหญ่ ได้แก่ การเป็นแบบอย่างที่ดี, การสนับสนุนนโยบาย, การจัดอบรมจริยธรรม, การจัดทำประมวลจริยธรรมหรือจริยธรรมวิชาชีพในองค์กร, การตรวจสอบจริยธรรม, การนำจริยธรรมเข้าเป็นส่วนหนึ่งในการบริหารทรัพยากรบุคคล, มีคณะกรรมการหรือที่ปรึกษาด้านจริยธรรม และองค์ประกอบการจูงใจ

2. แนวทางการปฏิบัติตนด้านจริยธรรมผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 มี 4 แนวทางดังนี้

2.1 ด้านการพัฒนาตนเองให้เป็นผู้บริหารมืออาชีพ

2.1.1 ผู้บริหารต้องการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง

2.1.2 ส่งเสริมบุคลากรในหน่วยงานในการพัฒนาตนเอง

2.2 ด้านการสนับสนุนด้านนโยบาย

2.2.1 โรงเรียนควรมีความเชื่อว่าจริยธรรมเป็นพื้นฐานที่สำคัญของการศึกษา

2.2.2 ผู้บริหารสถานศึกษามีหน้าที่และรับผิดชอบที่จะส่งเสริมจริยธรรม

2.2.3 โรงเรียนควรมีโครงการด้านจริยธรรมที่เป็นไปตามเกณฑ์การศึกษา

แห่งชาติ และพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ

2.3 ด้านการอบรมด้านจริยธรรม

2.3.1 โรงเรียนควรมีโครงการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการด้านจริยธรรมแก่บุคลากร

2.3.2 โรงเรียนควรมุ่งเน้นจริยธรรมความซื่อสัตย์

2.3.3 โรงเรียนมุ่งเน้นความสำเร็จด้วยการมีส่วนร่วมและการบริการ

ชุมชน

2.4 ด้านการเป็นแบบอย่างที่ดีของผู้นำ

2.4.1 ผู้บริหารในระดับที่สูงกว่า ปฏิบัติตนด้วยจริยธรรมเพื่อเป็นแบบอย่างที่ดี

2.4.2 ผู้บริหารต้องเชื่อมั่นว่าองค์กรที่ดีนั้นสามารถที่จะช่วยพัฒนาคุณภาพชีวิตและความสุขให้กับคนในสังคมได้

6.ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในเชิงนโยบาย

1. การบริหารการศึกษาโดยใช้หลักจริยธรรมผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 เพื่อเป็นแบบอย่างในการทำให้ผู้อื่นทำงานให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด

2. ผู้บริหารควรให้การสนับสนุนจริยธรรมในองค์กร

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับจริยธรรมผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 เพิ่มเติมอื่น ๆ เช่น จริยธรรมต่อองค์กร จริยธรรมต่อผู้บังคับบัญชา จริยธรรมต่อเพื่อนร่วมอาชีพ

2. ผู้บริหารควรพัฒนาแผนงานการส่งเสริมจริยธรรมในสถานศึกษาเพื่อให้มีประสิทธิภาพสามารถนำไปใช้จริงในชีวิตประจำวัน

บรรณานุกรม

ชฎิล นิ่มนวล. (2552). รูปแบบความสัมพันธ์เชิงโครงสร้างระหว่างคุณธรรมของผู้บริหารสถานศึกษากับความภักดีต่อองค์กรของผู้รับบริการ. ปริญญาดุษฎีนิพนธ์ คณะศึกษาศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศิลปากร.

ชุติมา รักษ์บางแหลม. (2529). ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรม : หนทางสู่การขับเคลื่อนภาวะผู้นำในสถาบันการศึกษา Ethical Leadership : The Power Driven Force to Leadership in Educational Institute. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต : มหาวิทยาลัยนราธิวาสราชนครินทร์.

- ณัฐตะวัน ลิ้มประสงค์. (2556). การบริหารจัดการประกันคุณภาพสถานศึกษาสำหรับอนาคต. ปรินญาดุขฉวีนิพนธ์ คณะศึกษาศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- นิษฐวดี จิรโรจน์ภิญโญ. (2556). พฤติกรรมการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารสตรี. ปรินญาดุขฉวีนิพนธ์ คณะศึกษาศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ประคอง รัชมีแก้ว. (2551). คุณลักษณะของผู้นำของผู้บริหารในสถานศึกษาที่มีคุณภาพดุขฉวีนิพนธ์ ปรินญาปรัชาดุขฉวีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ประจวบ หนูเลี้ยง เด่น ชะเนตียง และนวลพรรณ วรรณสุธี. (2559). การพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วมของจังหวัดพัทลุง. ปรินญาดุขฉวีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา: มหาวิทยาลัยเวสเทิร์น. 233-243.
- ประทีป มากมิตร. (2550). จริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาสถาบันอุดมศึกษาเอกชน. ดุขฉวีนิพนธ์ ปรินญาปรัชาดุขฉวีบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- มัทนา วัฒนอมศักดิ์. (2550). รูปแบบแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู. ปรินญาดุขฉวีนิพนธ์ คณะศึกษาศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- มาศโมฬี จิตวิริยธรรม. (2552). คุณธรรมที่ส่งเสริมการเป็นกัลยาณมิตรของผู้บริหารในสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ. ปรินญาดุขฉวีนิพนธ์ คณะศึกษาศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- สุรเชษฐ์ โชวเกียรติรุ่ง. (2553). คุณธรรมและจริยธรรมสำหรับผู้นำ. วารสารการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์, ปีที่ 6, 166-175.
- Richard. G. (2010). Eventful Cities : Cultural Management. London: Rutledge.

